

РОЗДІЛ 1 ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 373.2.091.4:005.591.6

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.1>

Світлана СМОЛЮК

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025
ORCID: 0000-0001-5427-1285

Бібліографічний опис статті: Смолюк, С. (2022). Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 3–8, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.1>

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти та сутність інноваційної педагогічної діяльності як особливого виду творчої діяльності педагога. Розкрито сутність поняття «інновація», яке трактується як процес освоєння нововведення (нового засобу, методу, методики, технології, програми тощо), що характеризує пошук, упровадження в освітній процес і творче переосмислення ідеальних методик і програм, що спрямовані на розвиток здібностей особистості дитини, а «інноваційна технологія» виступає як компонент педагогічного процесу, що відображає його провідні, сутнісні характеристики – сукупність послідовних взаємодій з метою розвитку. Автором визначено, що використання інноваційних технологій в практиці здійснюється на трьох рівнях: загальнопедагогічному (використовується на визначеному етапі навчання), предметно-лабораторному (використовується в значенні окремої методики) та локальному (стосується елементів навчально-виховного процесу). Опираючись на проведений аналіз виокремлюють наступні інноваційні технології, які використовуються в системі дошкільної освіти: ігрові технології, технології проблемного навчання, технології розвивального навчання, альтернативні технології, комп'ютерні технології. Зокрема, автором досліджено, що впровадження інноваційної технології відбувається поступово та має наступні етапи: ознайомлення з інновацією, авторською програмою; вивчення завдань, які передбачені законодавством; пошук додаткової інформації, аналізування практики колег і зіставлення отриманих її процесі результатів; психологічна, методична, теоретична підготовка педагогів; розробка моделей, рекомендації щодо впровадження обраної технології; організація, контроль за процесом нововведення, внесення корективів (якщо є потреба); моніторинг управління процесом впровадження інновації. Виходячи з етапів впровадження інновацій визначено, що однією з умов реалізації інноваційних технологій в практику роботи закладу є готовність педагога до інноваційної діяльності, яка здійснюється на відповідних рівнях.

Ключові слова: інновація, інноваційні технології, освітній процес.

Svitlana SMOLIUK

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025
ORCID: 0000-0003-0261-8595

To cite this article: Smoliuk, S. (2022). Upravdzhennia innovatsiinykh tekhnolohii v osvitnii protses zakladu doshkilnoi osvity [Introduction of innovative technologies in the educational process of preschool education institution]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 3–8, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2022.3.1>

INTRODUCTION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION

The article highlights the introduction of innovative technologies in the educational process of preschool education and the essence of innovative pedagogical activities as a special type of creative activity of the teacher. The essence of the concept of «innovation» is revealed, which is interpreted as the process of mastering innovation (new tool, method, technique, technology, program, etc.), which characterizes the search, implementation in the educational process and creative rethinking of ideal methods and programs aimed at developing personality. , and «innovative technology» acts as a component of the pedagogical process, reflecting its leading, essential characteristics – a set of consistent interactions for development. The author determined that the use of innovative technologies in practice is carried out at three levels: general pedagogical (used at a certain stage of learning), subject-laboratory (used in the sense of a separate method) and local (concerning elements of the educational process). Based on the analysis, the following innovative technologies used in the preschool education system are identified: game technologies, problem-based learning technologies, developmental learning technologies, alternative technologies, computer technologies. In particular, the author investigated that the introduction of innovative technology is gradual and has the following stages: acquaintance with the innovation, the author's program; study of tasks provided by the legislation; search for additional information, analysis of colleagues' practice and comparison of the results obtained and its process; psychological, methodical, theoretical training of teachers; development of models, recommendations for the implementation of the selected technology; organization, control over the innovation process, making adjustments (if necessary); monitoring the management of the innovation implementation process. Based on the stages of implementation of innovations, it is determined that one of the conditions for the implementation of innovative technologies in the practice of the institution is the readiness of the teacher to innovate, which is carried out at the appropriate levels.

Key words: innovation, innovative technologies, educational process.

Актуальність проблеми. Головною метою проведеної реформи в сфері освіти нашої країни є формування і виховання особистості з сучасним, різнобічно розвиненим мисленням, яка вміє творчо підходити до своєї справи. Інновації визначають нові методи, форми, предмети, технології, що застосовуються педагогами в педагогічній практиці, спрямовані на розвиток здібностей особистості дитини. Беззаперечно, педагогічна інновація це зміни, спрямовані на поліпшення розвитку, виховання і навчання, вдосконалення цілей і змісту, форм і методів педагогічної діяльності, що сприяє розвитку свідомості та самосвідомості педагога. Завдяки цьому при інноваційному підході до організації педагогічної діяльності всі зусилля спрямовані на пошук і вибір оптимальних педагогічних рішень. У зв'язку з цим, сьогоденне впровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти є основним фактором професійного розвитку педагогів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень свідчить, що невід'ємною частиною процесу розвитку практично кожного сучасного закладу дошкільної освіти стало активне впровадження вихователями педагогічних інновацій. Головними завданням вихователя закладу дошкільної освіти є виховувати, навчати і розвивати дітей

дошкільного віку використовуючи різноманітні форми, методи, технології, засоби роботи.

Проблемі використання інноваційних технологій в освітньому процесі присвятили свої роботи (А. Вербицького, І. Дичківської, М. Клари, О. Листопада, В. Нестеренко, Є. Полата, С. Сисоевої та ін.); упровадження інновацій в роботу з дітьми дошкільного віку відображені у дослідженнях (Х. Барна, А. Бутова, А. Вакулєнко, С. Поворознюк, О. Прокоф'єва, А. Харченко, Л. Швайка та ін.).

Мета статті полягає в аналізі та обґрунтуванні особливостей упровадження інноваційних технологій в освітньому процесі закладу дошкільної освіти

Виклад основного матеріалу дослідження. Дошкільна освіта в умовах сьогодення потерпає від нестачі та плінності кадрів, низького матеріально-технічного забезпечення та багатьох інших негараздів. Однак яскравим позитивним прикладом уваги до діяльності ЗДО є зміцнення статусу дитинства в суспільстві, що потребує нових підходів до розуміння перспектив розвитку дитини дошкільного віку в усіх суперечностях мінливого світу.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблем дослідження виявлено, що багато досліджень присвячено визначенню базових дефініцій наукового пошуку, тому вважаємо за необхідність не порушувати їх. Виділення

основних ознак інноваційних технологій дали можливість конкретизувати дефініцію інноваційні технології в галузі дошкільної освіти.

Поняття «інновація» має латинське походження і в перекладі означає нововведення, оновлення, зміну, новий підхід, створення якісно нового. Сучасні дослідники поняття «інновація» (нововведення) розглядають у двох напрямках: «інновація – процес» та «інновація – продукт, результат». У педагогіці «інновацію» трактують у таких значеннях: форма організації інноваційної діяльності; сукупність нових професійних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем виховання і навчання з позиції особистісно орієнтованої освіти; зміни в освітній практиці; комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу в галузі техніки, педагогіки, наукових досліджень; процеси, і засоби, і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи; кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу; процеси впровадження та освоєння педагогічних нововведень (Dychkivska, 2004, p. 21).

Приймаючи зазначені трактування у контексті досліджуваної проблеми, інновація розглядається нами як процес освоєння нововведення (нового, методу, методики, засобу, технології, програми тощо). Інновація характеризує пошук, упровадження в освітній процес і творче переосмислення ідеальних методик і програм.

Водночас, з точки зору сучасних педагогічних досліджень, інноваційна педагогічна технологія виступає як компонент педагогічного процесу, що відображає його провідні, сутнісні характеристики – сукупність послідовних взаємодій з метою розвитку. У практичній діяльності педагогічна технологія є результатом рефлексії вихователем педагогічної взаємодії (Shakhina, 2020, p. 237).

Інноваційні технології навчання мають за мету прищепити дошкільним педагогам дослідницькі уміння та сформувати активну, ініціативну, відповідальну та творчу особистість. У діяльності дошкільних педагогів особливо важливу роль має їх ініціатива і винахідливість, творчий підхід і прагнення до розробки й впровадження змін, цікавих ідей спрямованих на освітній процес та їх практична реалізація,

а також умов, які створює для своїх працівників керівник ЗДО для здійснення інноваційної діяльності (Volynets, 2021, p. 195).

Інноваційні технології, системи навчання і виховання дітей дошкільного віку відрізняються варіативністю, своєрідністю і специфічною прояву на практиці, бо вони відображають рівень педагогічної майстерності та творчості.

Вибір інноваційної педагогічної технології педагогом закладу дошкільної освіти багато в чому залежить від того, наскільки педагогічна технологія сприймається і ідентифікується педагогом, наскільки вона відповідає його особистісним якостям і психологічними характеристиками, наскільки педагог має уявлення про призначення технології, форми і методи, за яких реалізація технології на занятті буде найбільш ефективна і оптимально затратна за часом (Kharchenko, 2013, p. 135).

Використання інноваційних технологій в практиці здійснюється на трьох рівнях: загальнопедагогічний рівень – цілісний освітній процес у конкретному регіоні чи навчальному закладі, на визначеному етапі навчання тощо; предметно-лабораторний (освітня технологія використовується в значенні окремої методики); локальний (модульний) рівень – стосується елементів навчально-виховного процесу (Dychkivska, 2004, p. 67).

Ефективність інноваційних процесів у закладі залежить від сприйняття закладу дошкільної освіти як складної соціально-педагогічної системи. Для результативного, технологічного та кваліфікованого втілення інновацій у практику роботи закладу дошкільної освіти необхідно, щоб змістовий, психологічний, методичний та навчально-виховний аспекти були чітко зорієнтовані на розвиток конкретної особистості, що здійснює діяльність у розвиваючому, збагаченому середовищі (Kharchenko, 2013, p. 136).

Інноваційних технологій є великий вибір, але не кожна з них може бути використана вихователем в роботі з дітьми дошкільного віку. Отже, розглянемо інноваційні технології, авторські програми, методики та їх елементи, які найбільш актуальні та пристосовані до впровадження у практику роботи закладу дошкільної освіти.

Березюк В. та Рудік О. зазначають, що спосіб, метод, засіб навчання визначають різні

технології: догматичні, репродуктивні; пояснювально-ілюстративні, програмованого, розвивального навчання; діалогічні, комунікативні, ігрові, творчі та інші (Bereziuk, 2017, p. 142).

В закладі дошкільної освіти проводяться такі інноваційні форми роботи з дітьми: нетрадиційні форми занять (комбіновані, інтегровані, проект); нестандартні заняття (мандрівки, години ввічливості, уроки милування природою, заняття-пошук, заняття-казка, заняття-тренінг); нетрадиційні свята та інсценізації; оздоровчі заходи (піші прогулянки, сміхотерапія, пальчикова гімнастика).

Більшість занять в закладах дошкільної освіти проводять інтегровано, коли одна тема розкривається з допомогою різних напрямків роботи. В закладі дошкільної освіти впроваджуються спектр методик і технологій: технологія психолого-педагогічного проектування Т. Піроженко, методика використання схем-моделей у лексико-граматичній роботі К. Крутій, методика художньо-мовленнєвої діяльності Н. Гавриш, методика використання інтелектуальних карт та коректурних таблиць Н. Гавриш, методика розвитку творчих здібностей на заняттях з малювання Л. Шульги, методика використання схем-моделей для навчання дітей описових розповідей Т. Ткаченко, технологія розвитку творчої особистості (теорія розв'язання винахідницьких завдань) Г. Альтшуллера, методика раннього та інтенсивного навчання грамоти М. Зайцева, логічні блоки Дьенеша, методика навчання дітей раннього віку Глена Домана, інтелектуальні ігри Нікітіних, розвивальні ігри В. Воскобовича, інформаційно-комунікаційні технології, технологія ейдетика для дітей дошкільного віку, палички Кюінезера, здоров'язберезувальна технологія М. Єфименка та ін. Такі заняття забезпечують оптимальну активність дітей дошкільного віку та сприяють кращому засвоєнню теми. Наприкінці заняття дітям пропонують сказати ключові поняття теми, нову інформацію, про яку вони дізналися, що на занятті сподобалося чи навпаки, не сподобалося, просять аргументувати свої думки. Інтегровані заняття не лише розвивають пізнавальну активність дітей, а й мовленнєву, адже вони вимагають самостійного викладу своїх думок, вміння мислити.

На основі проведеного аналізу педагогічних технологій виокремлюють наступні інноваційні

технології, які використовуються в системі дошкільної освіти: ігрові технології, технології проблемного навчання, технології розвивального навчання, альтернативні технології, комп'ютерні технології.

Основна ідея застосування інноваційних технологій педагогів-новаторів полягає в гармонійному з'єднанні сучасних технологій із традиційними засобами розвитку дитини для формування психічних процесів, головних сфер особистості, розвитку творчих здібностей (Yemchuk O, 2019, p. 161).

Вихователі застосовуючи інноваційні технології спрямовують свої дії на формування у дітей значущої мотивації до пізнання, що і скеровує їхню пізнавальну активність, стимулює розвиток власних почуттів та інтересів. Чим цікавіша така діяльність, тим емоційніший її вплив і тим більший ефект вона дає.

Упровадження інноваційної технології відбувається поступово та має наступні етапи: ознайомлення з інновацією, авторською програмою; вивчення завдань, які передбаченні законодавством; пошук додаткової інформації, аналізування практики колег і зіставлення отриманих й його процесі результатів; психологічна, методична, теоретична підготовка педагогів; розробка моделей, рекомендацій щодо впровадження обраної технології; організація, контроль за процесом нововведення, внесення корективів (якщо є потреба); моніторинг управління процесом впровадження інновації (Didychuk, 2021, p. 79).

Проаналізувавши етапи впровадження інновацій, можна дійти висновку, що однією з умов реалізації інноваційних технологій в практику роботи закладу є готовність педагога до інноваційної діяльності, яка здійснюється на локальному, регіональному чи всеукраїнському рівнях. Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні.

Застосування нових інноваційних технологій, за яких можливі ефективні перетворення, потребує певних умов (Didychuk, 2004, p. 137): досконале вивчення конкретної інновації, прийняття її особисто; адміністративна підтримка; створення психолого-педагогічної експертизи педагогічних систем та інновацій; створення розвивального середовища та системи інфор-

маційного забезпечення інноваційного освітнього процесу (інформаційні банки освітніх інновацій, видання програм, посібників, методичних рекомендацій); опора на базисні педагогічні знання, класичну науку, критичний аналіз радикальних нововведень.

Узагальнюючи вищезазначене, варто підкреслити, що використання інноваційних технологій в освітній діяльності закладу дошкільної освіти – обґрунтована система педагогічних форм, методів, засобів, планомірність і послідовність їх використання, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі і дають змогу для розвитку, самовираження, самореалізації і творчості вихованців. Успішне впровадження інноваційних технологій багато в чому залежить від того, наскільки ефективно вихователями освоюються і застосовуються в освітньому процесі, що сприяють змінам діяльності закладів дошкільної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, основне завдання

вихователів закладів дошкільної освіти підібрати інноваційні технології, методики, засоби які оптимально відповідають формуванню основ світогляду цілісної, життєво активної, гуманістично-спрямованої особистості, яка буде визнавати та дотримуватись національно-культурних, загальнолюдських та громадянських цінностей. Впровадження інноваційних технологій в навчання та виховання дітей дошкільного віку, підвищить результативність освітнього процесу, сформує у педагогів ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток і формування всебічно розвиненого дошкільника, спроможного вирішувати певні завдання у практичній діяльності.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у дослідженні переваг та особливостей використання інноваційних педагогічних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти та висвітлення педагогічних умов для підвищення ефективності інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волинець Ю.О., Дорохова Д.О. *Інноваційні технології навчання в державних закладах дошкільної освіти: теоретичний аспект. Молодий вчений*. 2021. Вип. 4(92). С. 194–197.
2. Дідичук А. Впровадження інноваційних технологій в освітній процес сільських закладів дошкільної освіти. *Інноваційні технології в дошкільній освіті: збірник наукових статей за матеріалами IV Міжнародної науково-практичної конференції*. м. Переяслав, 20–21 квітня 2021 р. С. 78–82.
3. Дичківська І. *Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник*. Київ: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Ємчик О. Комп'ютерно-орієнтовані технології у роботі з дітьми дошкільного віку. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 18, Т. 3. С. 160–163.
5. *Інноваційні технології в ДНЗ / Березюк В.С., Рудік О.А.* Харків: Вид. група «Основа». 2017. 224 с.
6. Харченко А. Психолого-педагогічні інноваційні технології в реалізації базового компонента дошкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 3. С. 135–137.
7. Шахіна Ю., Садова Д. В. *Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання*. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, 2020. Вип. 1. С. 236–240.

REFERENCES:

1. Volynets Yu.O., Dorokhova D.O. (2021) Innovatsiini tekhnolohii navchannia v derzhavnykh zakladakh doshkilnoi osvity: teoretychnyi aspekt [Innovative technologies of education in state institutions of preschool education: theoretical aspect]. *Molodyi vchenyi*. Vyp. 4(92). pp. 194–197. (in Ukrainian)
2. Didychuk A. (2021) Vprovadzhennia innovatsiinykh tekhnolohii v osvitnii protses silskykh zakladiv doshkilnoi osvity [Introduction of innovative technologies in the educational process of rural preschool institutions]. *Innovatsiini tekhnolohii v doshkilnii osviti: zbirnyk naukovykh statei za materialamy IV Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii*. Pereiaslav, pp. 78–82. (in Ukrainian)
3. Dychkivska I. (2004) *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk* [Innovative pedagogical technologies]. Kyiv: Akademydav. 352 p. (in Ukrainian)
4. Yemchuk O. (2019) *Kompiuterno-orientovani tekhnolohii u roboti z ditmy doshkilnoho viku*. *Innovatsiina pedahohika* [Computer-based technologies in working with preschool children]. Vyp. 18, T. 3. pp. 160–163. (in Ukrainian)
5. Bereziuk V.S., Rudik O.A. (2017) *Innovatsiini tekhnolohii v DNZ* [Innovative technologies in preschool education]. Kharkiv: Vyd. hrupa «Osnova». 224 p. (in Ukrainian)

6. Kharchenko A. (2013) Psykholoho-pedahohichni innovatsiini tekhnolohii v realizatsii bazovoho komponenta doshkilnoi osvity [Psychological and pedagogical innovative technologies in the implementation of the basic component of preschool education]. Nova pedahohichna dumka. № 3. pp. 135–137. (in Ukrainian)

7. Shakhina Yu., Sadova D. V. (2020) Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii v doshkilnii osviti: perevahy ta osoblyvosti vykorystannia [Innovative pedagogical technologies in preschool education: advantages and features of use]. Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Serii: «Pedahohichni nauky». Vyp. 1. P. 236–240. (in Ukrainian)